

Mario Wojnicki

FEMSIDIGA SPLIT-CANE SPÖN MED GLASFIBERHOLKAR

Det första jag lade märke till hos Mario Wojnicki var den djupa kurvan på hans split-cane spö. Det andra var att han aldrig mätte harrarna eller lyfte upp dem för fotografering, i stället satte han raskt ut dem efter hävningen. Det tredje var spöholkarna av glasfiber – glasfiber!

MARIO WOJNICKI FLYTTADE ÅR 1975 från Polen till USA och bor numera, under större delen av året, med sin fru i Frankrikes Alsace i en charmerande by med gångavstånd från spöbyggerverkstaden till en öringström.

Efter flytten till Kalifornien vid 19 års ålder öppnade han en flugfiskebutik och började också laga och renovera split-cane spön, undersöka dem och mäta dem som så många andra spöbyggare har gjort före honom. Efter några år hade han byggt en gedigen kunskapsbank om bambu och också hittat det perfekta materialet för att bygga flugspön!

Han blev bekant med Tim Bedford, som hade köpt sin spöbyggerutrustning av den berömde ensamvargen Lyle Dickerson, och senare med Jim Schaaf som gav Mario de verktyg som han behövde för att bygga spön och också hjälpte honom med de problem som en nybörjare stöter på. Under många år delade Mario verkstad i Kalifornien med svensktältingen Per Brandin, välkänd

BAMBUSPÅNOR

TEXT: LARS-ÅKE OLSSON
FOTO: JENNIFER OLSSON

för sina sexsidiga och fyrsidiga hålbbyggda flugspön. Marios första spön var sexsidiga och hålbbyggda och senare byggde han femsidiga spön.

LÄTTARE OCH STARKARE

DE FEMSIDIGA FLUGSPÖNAS historia började med Robert Cromton, en spöbyggare i St. Paul, Minnesota, isolerad, som Lyle Dickerson, i spöbyggarkommunen och en av orsakerna till att han började experimentera med spöbyggandet. Han byggde femsidiga spön (penta) sexsidiga (hexa) och sju-sidiga (hepta) och kom fram till att femsidiga spön hade tydliga fördelar; de var lätta, starka och kraftfulla. Crompton var ingenjör och kände till

stresskurvor, taperingar och andra tekniska detaljer som var viktiga för en spöbyggare. När Nat Uslan läste om Cromton och hans tester blev han övertygad om de femsidiga spönas kvaliteter; de var styvare än sexsidiga och toppen kollapsade inte vid långa kast. Han ansåg att styvheten var resultatet av att varje triangel på spöet låg mitt emot en plan yta och att den ytan var bredare än den på ett sexsidigt spö och därför hade flera kraftfiber (power fibers). Usulan började bygga spön med parabolic aktion för att de skulle få en jämn kurva genom hela spöet och en stark topp.

Louis Fierabend var en annan förespråkare för de femsidiga spöna och också den som konstruerade spöholkar där varje del hade samma diameter – Super-Z – en holk som av de flesta spöbyggarna anses som den finaste som någonsin designats. Fierabend fick patent på sin holk 1952.

Det femsidiga spöet krävde mer arbete än ett sexsidigt och speciella hyv-

Mario Wojnicki, Polen, Kalifornien och Alsace är en av världens skickligaste spöbyggare.

lingsformar för att hyvla de 54 grader-
nas vinklar på varje ribba (strip). De blev
populära under en tid men var för svåra
och för dyra att bygga jämfört med sex-
sidiga spön.

FEM ELLER SEX?

DET VAR INTE alla spöbyggare som var
övertygade om de femsidiga spönas
kvaliteter. Everett Garrison, vars begag-
nade spön i dag är de dyraste som finns,
var en av dem och han ansåg att det inte
fanns några fördelar hos ett femsidigt
spö som dessutom skulle gå sönder i
hörnen. I en lång artikel för tidningen
Field & Stream, 1952 gjorde han en tek-
nisk analys av ett sexsidigt spö och ett
femsidigt. Artikeln finns också i boken
A Master's Guide To Building a Bamboo
Fly Rod av Garrison/Carmichael.

I dag är det inte många spöbyggare
som bygger femsidiga spön. De enda
som jag känner till är den bambukun-
nige och ständigt experimenterande
Lars-Göran Dahlin i Sverige, Glenn

Brackett i Montana, USA och - Mario
Wojnicki.

MARIO I IDSJÖSTRÖMMEN

JAG GUIDADE MARIO i Idsjöströmmen en
septemberdag med kristallklart, lång-
samt rinnande vatten, klar luft, flödande
solsken och lysande höstfärger och kon-
staterade att det »äldrande året« är det
vackraste och harren fetare, starkare och
kräsnare än någonsin.

Mario fiskade med en torr Red Tag,
den legendariska engelska flugan, men
harren var trög.

Årets sista bäcksländor är små och
mörkgråa med långsamt snurrande
vingar men trots sin litenhet syns de
tydligt i luften och på vattenytan när de
lägger ägg. De flyger överallt vindstil-
la och varma eftermiddagar och det de
saknar i storlek kompenseras de i antal
och dominerar månadens sparsamma
insektsliv så det var självklart att näs-
ta fluga blev Janne Edmans Grayling
Grizzly Dun i storlek 18. Från början var

det tänkt att den skulle lura september-
harren men efter många års framgångar
i Montanas strömmar med regnbåge och
öring har den vuxit i anseende och fått
det internationella namnet Grizzly Grey,
en skön blandning av grått och grått
med en diskret glans av koppar. Mario
tog på kort stund fyra, fina harrar som
trodde att de hade ätit bäcksländor!

BAMBU OCH GLASFIBER

NICKELSILVERHOLKAR, blanka eller blå-
nerade i olika längder och former, har en
lång tradition som är lika gammal som
flugspöet. När Per Brandin besökte Gim-
dalen för ett antal år sedan hade han ett
8'3" spö för lina i klass 4 med en holk i
Super Zwiiss-stil som var 1,5 cm lång!
Spöet var ljuvligt, silkesmjukt och spän-
stigt, allas favorit, kön till Brandins Super
Four var lång och förväntansfull. Han
hade efter år av experimenterande upp-
täcktt att vikten dramatiskt minskade och
flödet av energi genom den korta holken
stördes mindre. Metall och bambu (som

Marios femsidiga, hålbbyggda split-cane spö med glasfiberholkar och holkproppar (skyddsproppar).

» Skillnaden i vikt är liten men stor vid kast och fiske, aktionen blir annorlunda som om spöet inte hade någon holk utan var byggt i en del.

inte är trä utan tillhör familjen gräs) är en kombination som vi är vana vid men glasfiber i kombination med bambu är svårare att acceptera.

Marios glasfiberholkar harmonierade i färg och utseende med spöet och kompletterade den smörgula bambun, det var rasande snygg och elegant, femsidigt, 8.1 fot långt och byggt för besöket i Idsjöströmmen.

Mario hade kommit från Alsace i Frankrike med ett internationellt sällskap till Gimdalen för att fiska en vecka och bo på det gamla skolhuset Kullagården, Vårdshuset den Hoppande Harren, där de sköttes om på sedvanligt förnämligt sätt av Alex Gullstrand, stjärnkocken utan restaurant.

BYGGDE ÅT SCOTT

NÄR MARIO BÖRJADE bygga flugspön av bambu så var det för Scott Rod Co. som på den tiden tillverkade glasfiberspön. Han tillbringade mycket tid i Scotts lokaler med att lära sig glasfibers egenskaper och i senare delen av 1990-talet designade han sina egna glasfiberspön. Erfarenheterna gjorde att han kunde överföra några av glasfibers egenskaper till sina bambuspön, att tillverka glasfiberholkar var en av dem, för att

Marios flugspö har ett Half-Wells-handtag.

göra spöet lättare och ge det en jämnare aktion. Skillnaden i vikt är liten men stor vid kast och fiske, aktionen blir annorlunda som om spöet inte hade någon holk utan var byggt i en del. Det är inte alla spön som passar att ha glasfiberholkar, bäst är de på kortare spön och fördelen är betydande.

Marios split-cane spön med glasfiberholkar görs på specialbeställning då de är tidskrävande att bygga. Trots det så har 2/3 av de spön som han bygger glasfiberholkar. Spön med nickelsilverholkar kostar \$3200 och de med glasfiberholkar \$4200. Jag frågade Mario var

man kan köpa dem och svaret blev – ingenstans, du måste tillverka dem själv!

Glasfiber är ett material som han verkligen tycker om och som han fortfarande bygger flugspön av. Hans bambuspön är både sexsidiga och femsidiga och hålbbyggda upp till 3 dm från toppen. Han tycker om femsidiga spön då de är styvare och snabbare och mera estetiskt tilltalande än sexsidiga spön. Han bygger ungefär lika många femsidiga spön som sexsidiga.

HÄRDAS I VINDEN

BÅDE MARIO WOJNICKI och Per Brandin anser att de kan bygga flugspön av bambu som utmanar de bästa av dagens kolfiberspön och att de kan göra små eller större förändringar mycket noggrannare än de största tillverkarna av rörformiga flugspön för att få exakt den aktion och känsla som de vill att deras spön skall ha. En av fördelarna med bambustocken, det ihåliga gräset, som vajar och hårdas i vinden, regnet och solskenet i Tonkinprovinsen i Kina, är att den alltid

Mario Wojnicki fiskar harr i Idsjöströmmen i september.

är densamma. Byggaren av kolfiberspön möter ständigt utmaningar i form av nya vävar, nytt lim etc. Bambuspöbyggaren koncentrerar sig på design utan att behöva förvirras av material som ständigt förändras, bambu är fantastiskt designvänligt.

KOLFIBER MED BAMBUKÄNSLA

DE ANSER OCKSÅ att Mästerdesignern av tubular rods, rörformade spön, av glasfiber och kolfiber, var Jimmy Green som började som tävlingskastare vid The Golden Gate Angling and Casting Club i San Francisco samtidigt som han under en kort period efter andra världskriget byggde split-cane spön för Winston Rod Co. Han sa om E.C. Powells hålbbyggda spön att en del av dem var lika snabba som de snabbaste kolfiberspön han någonsin kastat med. Trots att han under nästan hela sitt liv byggde spön av konstmaterial förstod han, och respekterade, väl designade bambuspön. Under slutet av sin spöbyggarkarriär byggde han massiva kolfiberspön därför att han ansåg att de ihåliga kolfiberspöna hade

blivit så lätta och styva att det inte längre fanns någon känsla i dem. Han ville att vikten av det massiva spöet skulle hjälpa till att böja det i bak- och framkast så att det kunde få tillbaka den känsla som försvunnit i jakten på lättare, styvare och snabbare spön.

Hans nya kolfiberspön var de bästa som han någonsin byggt men de skulle bli svåra att sälja därför att de var »tunga«. De var lättare än bambuspön och hade en underbar känsla men de fiskare som har vuxit upp med moderna kolfiberspön förstår inte hur ett bambuspö känns. De kallar dem för bambuaktion men det är inte en aktion utan en känsla som spöna har. Jimmy Greens massiva kolfiberpön hade vikt och de böjde sig under kastet, inte bara 6 dm av toppdelen. Bambuspön, glasfiberspön och kolfiberspön kommer att kasta väl om de böjer sig men bambu kommer att kännas annorlunda därför att det är tyngre. Om man vill bygga ett kolfiber-spö så att det känns som ett bambuspö så måste man bygga det massivt, inte ihåligt, då blir aktionen annorlunda och

det är fortfarande lättare än ett spö av bambu.

DET NYA ÄR DET GAMLA

SEXSIDIGA, FEMSIDIGA ELLER fyrsidiga flugspön av bambu, fortsätter att imponera framför allt på den generation som aldrig sett ett eller kastat med ett split-cane spö eller med ett glasfiberspö. Många av dagens kolfibergeneration letar efter något annorlunda, något nytt och det nya är det gamla – bambu, the Lovely Reed/Den underbara bambun, som man bara har hört talas om i halvsanningar; det är tungt, det är ömtåligt, det är dyrt. När jag ser en nyfiken flugfiskare för första gången kasta med ett split-cane spön blir berömmet översvalande: »Oj hur det kastar, vilken känsla, men det är inte tungt, så vackert det är – hur mycket kostar det?«

BAMBU-BACILLEN

JAG HAR MÅNGA exempel på hur smittsam (och underbar) bambun kan vara, ett är Tomas som kom till Gimdalen för två år sedan för att anmäla sig till

Mario med en septemberharr som inte kunde motstå Janne Edmans Grizzly Grey.

Mario Wojnicki designade sin unika och perfekta glasfiberholk år 1995.

en flugfiskekurs. Han var intresserad, frågvis och analyserande, en elev som stimulerar och får entusiasmen hos läraren att stiga – en perfekt elev! Det enda negativa var att han nästan förstörde det som vi tillsammans byggde på grund av sitt styva, klumpiga och förvånandsvårt tunga kolfiberspö. Vi provade flera split-cane spön på gräsmattan och i strömmen men vanans makt är stor och han höll fast vid sitt kolfiberspö som en drunknande vid ett vasstrå. Nästa sommar kom han igen och under vintern och våren hade bambubacillen grasserat i hans hjärta och hjärna, han var redo för sitt första split-cane spö. Ett år senare är han ägare till fyra split-cane spön och ett

femte finns på önskelistan. Hans bambuskog, som många andras, växer och den vanliga frågan är – varför gjorde jag inte det här tidigare?

72 TREKANTIGA RIBBOR

ETT ANNORLUNDA, MEN lika typiskt, exempel är Joachim som redan var ägare till fem split-cane spön och började fundera på om han inte skulle bygga ett också, bara för att lära sig de olika momenten för att förstå och uppskatta spön och spöbyggare. Han gick en spö-

byggarkurs och sedan exploderade hans värld; han letade klassiska taperingar och spöbyggarna bakom dem och deras historia. Under den frustrerande korta julhelgen, omtöcknad av den söta, varma doften av bambuspånor, hyvlade han 72 trekantiga ribbor för fyra spön. Han kunde inte längre skilja på dag och natt och hade svårt att känna igen kvinnan som störde honom i hans underbara värld och berättade att det var hans tur att gå ut med hunden.

